

Edukacja

Gimnazjum Państwowe im. St. Staszica powstało w 1911 roku staraniem Komitetu Obywatelskiego jako prywatna szkoła średnia. Od 1919 r. stało się szkołą państwową. W okresie międzywojennym dwukrotnie dokonano rozbudowy, a końcem lat 60. powiększono budynek o kolejne skrzydło. Dziś mieści się tu I Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica.

Budynek szkół im. Władysława Jagiełły i Królowej Jadwigi, zlokalizowany przy Alei Henryka, wzniesiono w 1909 roku. Okazała budowla o symetrycznej, silnie wydłużonej fasadzie z płaskimi ryzalitami – centralnym i parą bocznych – utrzymana jest w charakterze wczesnego modernizmu. Autorem projektu był Stanisław Oszacki. W roku 1938 nadbudowane zostało drugie piętro w oparciu o projekt Leona Karpa.

Naróżny budynek przy ul. Mickiewicza i ul. Szkolnej (obecnie ul. J. Woynarowskiej) był siedzibą jednej z najstarszych szkół w Chrzanowie. Wybu-

dowano go ok. 1880 r. i później rozbudowywano w latach 1888-89. Znalazły w nim swe pomieszczenia dwie szkoły: żeńska i męska. W różnych okresach nosiły imiona: Ossolińskich, M. Konopnickiej, A. Mickiewicza, Franciszka Józefa i cesarzowej Zyty. Dwupiętrowy budynek obu szkół przetrwał do dziś bez większych zmian.

Chrzanowskie gniazdo Sokoła zostało założone w 1897 r. Sam budynek towarzystwa wzniesiony na przełomie XIX/XX wieku, był charakterystyczną budowlą dla ówczesnych miast galicyjskich. Pierwotne formy architektoniczne budynku przetrwały do okresu okupacji niemieckiej. W latach 70. XX wieku powtórnie przebudowany zatracił całkowicie charakter obiektu „sokolego”.

Gmach dawnego Domu Dziecka wzniesiono z inicjatywy Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet w latach 1935-36. Jest to budowla dwu i trzypiętrowa o symetrycznej kompozycji w stylu modernistyczno-funkcjonalistycznym.

Education

St. Staszic State Grammar School came into existence in 1911 owing to the efforts of the Civic Committee as a private secondary school. Since 1919 it has become a state school. In the interwar period, it had been redeveloped twice, and at the end of the sixties the building was extended by another wing. Today it houses Stanisław Staszic Secondary School no.1.

The building containing Władysław Jagiełło and Królowa Jadwiga schools located in Henryka Avenue was raised in 1909. The magnificent building with symmetrical, considerably prolonged façade with flat projections - central and two on both sides - maintained in the early modernist style. The author of the design was Stanisław Oszacki. In the year 1938 the second floor was added based on the design by Leon Karp.

The corner building in Mickiewicza Street and Szkolna Street (presently J. Woynarowskiej Street) was the seat of one of the oldest schools in Chrzanów. It was built about 1880 and later it was extended in the years 1888-89. It contained two schools - for girls and boys. In different periods the schools carried the names of the Ossolińskis, M. Konopnicka, A. Mickiewicz, Frank Joseph and the empress Zyta. The two-floor building of both schools has been preserved with no significant change.

The Falcon's nest ("Sokół" Society) was established in 1897. The society building was raised at the turn of the 19th and 20th century and it was a characteristic structure of the towns in Galicia at the time. The original architectural forms of the building survived till the Nazi occupation. Rebuilt again in the 1970s, it completely lost its original character.

The building of former Orphanage, raised owing to the initiative of the Women's Civic Work Union in the years 1935-36 is a two- and three-floor symmetrical structure in modernistic and functional style.

Ryc.115 Gimnazjum (obecnie I LO im. Stanisława Staszica). Nakł.
T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

Secondary School (currently St. Staszic Secondary School no.1).
Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.

Ryc.116 Gimnazjum (obecnie I LO im. Stanisława Staszica). Nakł.
B. Landerer w Chrzanowie, 1914 r.

Secondary School (currently St. Staszic Secondary School no.1).
Publisher: B. Landerer w Chrzanowie, 1914.

Ryc.117 Gimnazjum (obecnie I LO im. Stanisława Staszica) w tle były Urząd podatkowy. Nakł. T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

Secondary School (currently St. Staszic Secondary School no.1), former Tax Office in the background. Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.

Ryc.118 Gimnazjum (obecnie I LO im. Stanisława Staszica). Wyd. Kazimierz Zarębski, fot. Stanisław Łojek, Chrzanów, 1930 r.

Secondary School (currently St. Staszic Secondary School no.1). Publisher: Kazimierz Zarębski, photo by Stanisław Łojek, Chrzanów, 1930.

Ryc.119 Szkoła przy Alei Henryka (obecnie Szkoła Podstawowa Nr 3 i Publiczne Gimnazjum Nr 3). Nakł. T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

The School in Henryka Avenue (at present Primary School No 3 and Public Grammar School No 3). Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.

Ryc.120 Szkoła przy Alei Henryka (obecnie Szkoła Podstawowa Nr 3 i Publiczne Gimnazjum Nr 3). Nakł. T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

The School in Henryka Avenue (currently Primary School No 3 and Public Grammar School No 3). Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.

Ryc. 121 Szkoła przy Alei Henryka (obecnie Szkoła Podstawowa Nr 3 i Publiczne Gimnazjum Nr 3) . Nakł. B. Landerer w Chrzanowie, 1914 r.

The School in Henryka Avenue (at present Primary School No 3 and Public Grammar School No 3). Publisher: B. Landerer w Chrzanowie, 1914.

Ryc. 122 Dawny urząd podatkowy, poczta, szkoła przy ul. Mickiewicza oraz Gimnazjum im. St. Staszica. Nakł. M. Kornblum. Wydaw. Zakłady Reprodukcyjne „AKROPOL” . Kraków XXII, 1920 r.

Former tax office, post office, the School in Mickiewicza Street and St. Staszic Secondary School. Publisher: M. Kornblum. Publisher: Zakłady Reprodukcyjne „AKROPOL” . Cracow XXII, 1920.

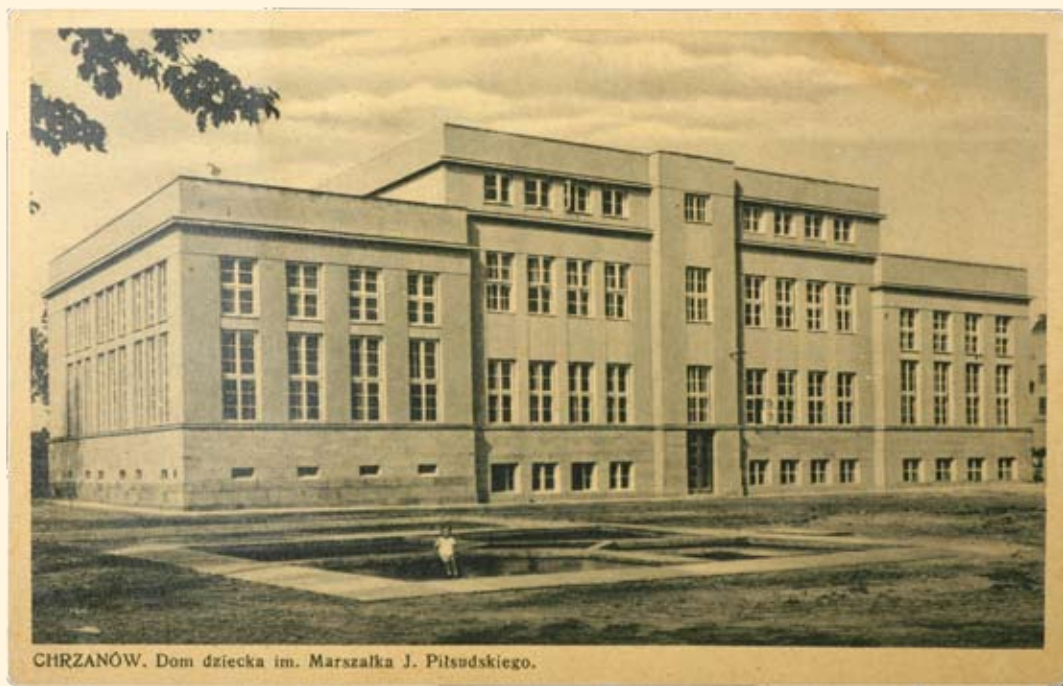

Ryc. 123 Szkoła przy ul. Mickiewicza (obecnie siedziba Towarzystwa Oświatowego Ziemi Chrzanowskiej). Nakł. T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

The School in Mickiewicza Street (at present: offices of Educational Society of the Chrzanów Region). Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.

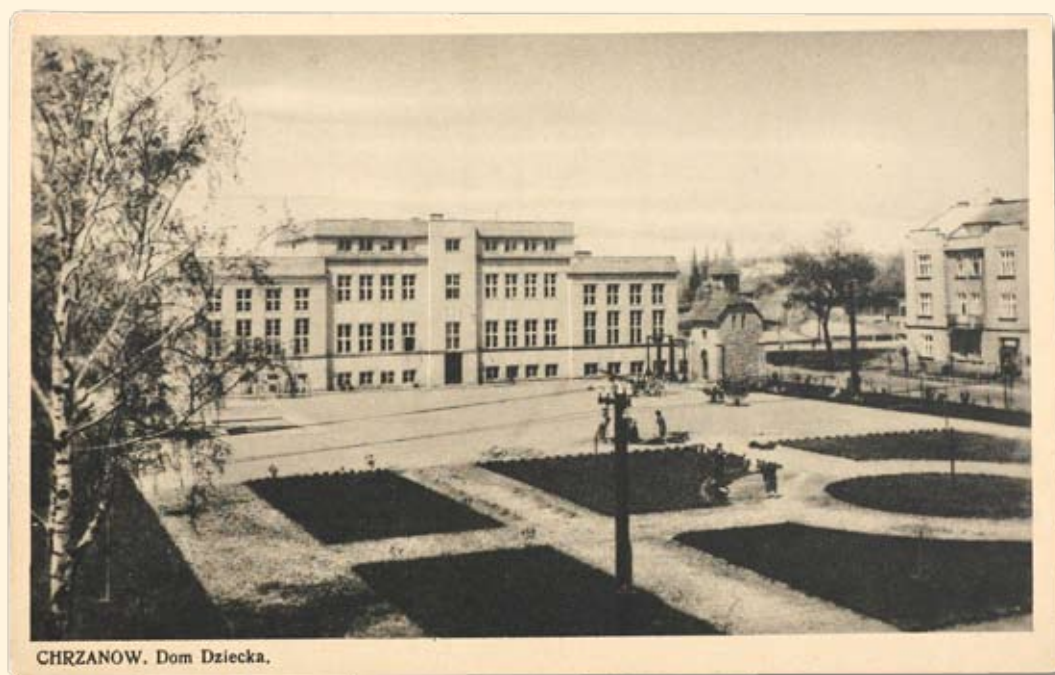
W 1933 Związek pracy obywatelskiej kobiet pod przewodnictwem starościny Łęckiej rozpoczął budowę nowego przedszkola pod nazwą „Dom Dziecka” na placu im. Żwirki i Wigury. Zakład będzie posiadał, oprócz 8 sal szkolnych, wielką salę rekreacyjną i teatralną, Łazienki, odpowiednie szatnie, kuchnie, jadalni, pokój Lekarski i tym podobne nowoczesne urządzenia wychowawcze.

Przewodnik Gimnastyczny 3/1898

Ryc.124 Dom Dziecka im. Marszałka J. Piłsudskiego. Wyd. Kazimierz Zarębski, fot. Stanisław Łojek, Chrzanów, 1930 r.

Formerly Marshal J. Piłsudski Orphanage. Publisher: Kazimierz Zarębski. Photo by Stanisław Łojek, Chrzanów, 1930.

Ryc.125 Dom Dziecka. Wyd. księgarnia K. Palki w Chrzanowie, 1938 r.

Orphanage. Publisher: Księgarnia K. Palki w Chrzanowie, 1938.

Ryc.126 Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (obecnie Hotel MOKSiR). Nakł. T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

The building of „Sokół” Gymnastic Society (currently the MOKSiR Hotel). Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.

„(...) nie przestaliśmy żadnego sprawozdania do „Przewodnika Gimnastycznego” (...). Stało się tak dlatego, że świeżo powstałe nasze gniazdo z licznymi walczącymi trudnościami, wobec których nasza korespondencja tchnącymi musiała żółcią żalu i boleści do społeczeństwa chrzanowskiego, co znowu pożytku nikomu by nie przyniosło, a nam zaszkodzićby mogło. (...)”

Przewodnik Gimnastyczny 3/1898

„W dniu 23 stycznia odbył się publiczny wieczorek gimnastyczno-wokalny w sali kasynowej. (...) Ćwiczenia maczugami (...) wykonano przy melodych narodowych (obraz I „z dymem pożarów”, obraz II „wstańmy bracia wraz”, obraz III „Polak nie sługa” i obertas, obraz IV „walecznych tysięcy”, obraz V „Bartoszu”). (...) Sokół chrzanowski odniósł zwycięstwo i zapewnił sobie byt na przyszłość”

Przewodnik Gimnastyczny 3/1898

Ryc.127 Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (obecnie Hotel MOKSiR). Nakł. T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

The building of „Sokół” Gymnastic Society. (currently the MOKSiR Hotel). Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.

CHRZANÓW. Tow. Gimnastyczne „Sokół”.

Ryc.128 Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (obecnie Hotel MOKSiR). Nakł. T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

The building of „Sokół” Gymnastic Society (currently the MOKSiR Hotel). Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.

Nadchodzi „Sokół”, dziewczęta prowadzi naczelniczka Weronika Ciaputa, idą w równiutkich czwórkach, a raczej płyną lekkim, elastycznym krokiem, ręce, smukłe, w granatowych kostiumach i kapelusikach z rozetką i piórem. W trzeciej czwórce moja siostra Józia. Za nimi ze swoim naczelnikiem panem Januszem Radzikowskim kroczą mężczyźni. W pierwszej czwórce nasz kuzyn Rudek Oczkowski - chłop jak malowanie, a inni jemu podobni, w dalszych - brat jego Marian i nasz brat, Ludwik. Wszysce prości, sprawni, urodziwi.

„
Maria Ruszkiewicz, „Woskowa świeca”

„Jakże piękny i rwący oczy jest ich strój powstańców z 1863 r., który w czasach niewoli był znakiem, co jednoczył, wytyczał drogę i krzepił narodowego ducha - czarne polskie buty z cholezwami, szarozielony sukienny mundur, amarantowa ze stójką koszula, spięta pod szyją emblematem sokoła (na srebrnej tarczy brązowy ptak z rozpostartymi skrzydłami, trzymający w łapach hantle), ściągnięta sznurem i zarzucona na lewe ramię czamara, na głowie rogatywka, na jej otoku, nad lewą skronią, biało-czerwona rozeta i sokole pióro. Zrywa się burza oklasków.”

„Maria Ruszkiewicz, „Woskowa świeca”

Ryc.129 Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (obecnie Hotel MOKSiR). Nakł. T.K.Ch, GGJ, 1914 r.

The building of „Sokół” Gymnastic Society (currently the MOKSiR Hotel). Publisher: T.K.Ch, GGJ, 1914.